

Det Kgl.Kunnskapsdepartement
postmottak@kd.dep.no

Vår dato 04.01.2011
Deres dato 20.10.2010
Vår referanse DM 320423
Deres referanse 201005135

Hørings svar – forslag til endringer i opplæringslov og privatskolelov – Kompetanseregler m.m.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev av 20.10.2010. Vi vil i det følgende kommentere de fem forslagene til departementet.

I

Departementet foreslår å innføre krav om kompetanse for undervisning i opplæringslova og privatskolelova.

NHO er opptatt av at norsk grunnopplæring skal ha høy kvalitet. Lærernes kompetanse er avgjørende for kvaliteten på undervisningen. Vi støtter derfor forslaget om å presisere relevanskravet i opplæringsloven og privatskoleloven. Vi mener det er en uheldig praksis - slik som nå - at lærere gjennom å være kvalifisert til ansettelse på et visst nivå, i prinsippet skal kunne undervise i alle fag, herunder fag de ikke har kvalifisert kompetanse i. Dokumentert kompetanse bør knytte seg til undervisningen og ikke kun til ansettelsen.

Departementet ber høringsinstansene om å uttale seg særskilt om hvorvidt de mener at nye kompetansekrav knyttet til undervisningen i de enkelte fag, bør innføres på alle trinn og i alle fag. NHO tror et skjerpet krav til relevant kompetanse vil heve kvaliteten på undervisningen. I prinsippet bør kravet gjelde for alle trinn og fag der det er praktisk og ressursmessig mulig.

NHO avventer departementets videre arbeid med å tilpasse forskriftene til de nye lovbestemmelsene. I den forbindelse ber vi om at det utredes noe mer hvilke konsekvenser kravene vil kunne få for yrkesfagene i den videregående opplæringen. Det er ikke minst viktig med kompetent undervisning for elever som sikter seg inn mot yrkesfaglige utdanningsprogram. Det er her frafallet er størst statistisk sett. Hvis lovendringen blir fulgt opp med klare definerte kompetansekrav rettet mot yrkesfaglærere i forskriftene, tror vi det vil bidra til positivt fokus på yrkesfaglærernes rolle.

NHO skulle gjerne sett at departementet hadde redegjort for hvordan den aktuelle lovendringen forholder seg til Utdanningsdirektoratets forslag om å forskriftsfeste krav om relevant opplæring i den videregående skolen (yrkesretting), jf. høringsbrev av 11.05.2010.

Departementet ber også høringsinstansene særskilt om å uttale seg om hvorvidt kompetansekravene for undervisning bør gjelde for midlertidig tilsatte.

NHO støtter departementets forslag om at kompetansekravet ikke skal gjelde for midlertidig ansatte, men det må være en målsetting at også disse i størst mulig grad tilfredsstiller kravene. Vikarlærere ansatt for tidsavgrensede perioder er ofte engasjert for å bøte på et midlertidig ressursbehov, men det kan også tenkes at mange midlertidig ansatte vil kunne få fast stilling senere når de for eksempel fullfører studiene. Midlertidig ansettelse må derfor ikke benyttes som en mulighet til å omgå reglene.

NHO foreslår at departementet ser på muligheten for å lovfeste et krav om at skolene ikke kan ha mer enn en viss andel midlertidig ansatte (for eksempel 20 %).

Videre foreslår Kunnskapsdepartementet at skoler med ungdomstrinn som har mindre enn 60 elever og færre enn 5 lærerårsverk skal unntas fra kompetansekravet (forslag til § 10-1, 4. ledd).

NHO støtter forslaget. For at lovendringene skal kunne følges opp i praksis, er det viktig at de er dynamiske. NHO er derfor også enige i departementets forslag til unntak fra kravet der det ikke er mulig å skaffe tilstrekkelig kompetente lærere (forslag til § 10-1, 5. ledd). Men det må dreie seg om en snever unntaksbestemmelse etter en helhetsvurdering av skoleeier. Lovendringene kan virke inngripende for den enkelte skoleeier, skole og lærer. En vellykket implementering av endringene i det praktiske liv forutsetter velvilje og omstillingsevne fra involverte aktører. Fleksible overgangsordninger og unntaksbestemmelser er viktige.

Departementet anbefaler at bestemmelsene om kompetansekrav til undervisning i videregående skole innføres med virkning fra 2012 og ønsker høringsinstansenes syn.

NHO er, i henhold til ovennevnte, opptatt av at de nye reglene skal være praktisk gjennomførbare. Det må påregnes noe overgangstid mellom gammelt og nytt regime. Dette mener NHO imidlertid er godt ivaretatt gjennom de mange unntaksbestemmelsene som departementet foreslår. Det er derfor fordelaktig at de nye reglene kan tre i kraft så snart som mulig. Virkning fra 2012 synes som et realistisk oppstartspunkt.

NHO ser, i likhet med departementet, ingen grunn til at bestemmelsene i privatskoleloven skal fravike opplæringsloven.

II.

Departementet foreslår å innføre bestemmelser i opplæringslova om fylkeskommunalt norsk videregående opplæringstilbud i utlandet.

NHO mener det er viktig at norske skoleelever får muligheten til å ta videregående opplæring i utlandet for å lære fremmede språk og tilegne seg kulturell kompetanse. I dag kan norske skoleelever få tilbud om videregående opplæring ved utenlandske skoler gjennom en rekke utvekslingsavtaler og organisasjoner som formidler slike skoleopphold. Det finnes også flere norske skoler i utlandet, men mange er ganske små og de fleste har undervisningstilbud kun på grunnskolenivå. Disse skolene er, så vidt vites, underlagt vertsnasjonens jurisdiksjon, mens det er Kunnskapsdepartementet som er skoleeier.

Departementet har med hjemmel i opplæringsloven § 1-4 gitt Troms fylkeskommune og Akershus fylkeskommune tillatelse til å utprøve en ordning med et bilateralt videregående skoletilbud i samarbeid med russiske myndigheter. Det gjelder to norsk-russisk videregående skoler i henholdsvis Murmansk og Moskva. Begge fylkeskommunene har gode erfaringer med prøveordningene. For å forankre tilbudene som permanente søkbare tilbud i norsk videregående opplæring, foreslår departementet at det i opplæringsloven § 1-2 tas inn en bestemmelse der det kan gis tillatelse til at fylkeskommuner kan stå som ansvarlige for videregående skoler i utlandet. Elevene skal få godkjent norsk vitnemål etter fullført og bestått opplæring.

NHO ser ingen betenkeligheter med dette. Vi ser på en slik bestemmelse som et viktig virkemiddel for å stimulere flere norske skoleelever til å tilegne seg verdifulle impulser gjennom skoletilbud i utlandet. Det blir stadig viktigere med internasjonal kunnskap og kulturell erfaring i et globalisert arbeidsliv.

III.

Departementet foreslår å innføre rett til utvidet opplæringstid i private videregående skoler i privatskolelova.

Hovedregelen etter opplæringsloven § 3-1, første ledd, sier at norske skoleelever har rett til tre års videregående opplæring. Etter § 3-1, femte ledd, kan retten utvides til fem år for elever med rett til spesialundervisning etter lovens kapittel 5.

Privatskoleloven har ingen tilsvarende bestemmelser som opplæringsloven § 3-1, femte ledd. Utvidet rett må derfor tas ut ved offentlige skoler med de komplikasjoner det medfører for berørte elever. Departementet foreslår derfor å innføre tilsvarende utvidet rett for private skoler ved å gjøre bestemmelsen i opplæringsloven gjeldende også for privatskoleloven.

NHO støtter forslaget av hensyn til de elever dette måtte angå. Det er også et viktig poeng at de private skolene skal få like gode vilkår til å drive sin virksomhet som offentlige skoler.

IV.

Departementet foreslår å endre bestemmelsene i opplæringslova og privatskolelova om politiattest, bl.a. ved bestemmelser om politiattest for skolelignende aktivitetstilbud.

I lys av den nye politiregistreringsloven som vil tre i kraft i 2011, er det naturlig å tilpasse opplæringsloven og privatskolelovens spesialbestemmelser vedrørende politiattest (opplæringsloven § 10-9).

Departementet foreslår å opprettholde dagens rettstilstand der den som er dømt for seksuelle overgrep mot barn ikke kan ansettes i grunnskolen. NHO støtter forslaget. Hensynet til barnas sikkerhet må veie tyngre enn behovet for rehabilitering av straffedømte.

NHO støtter også departementets syn på at ansettelsesforbudet ikke skal gjelde like kategorisk i den videregående opplæringen, da beskyttelsesbehovet for ungdom (16-19 år) ikke er like stort som barn i grunnskolen (6-15 år). Det bør være opp til skoleeier og skoleleder å vurdere tiltak og konsekvenser i forhold til anmerkninger på politiattester.

Departementet ber om synspunkter i forhold til et eventuelt krav om botid for utlendinger utenfor EØS-området, der vandelshistorikken ikke er etterprøvbart (politiregisterloven § 36 nr. 3).

NHO mener det er viktig å belyse vandelshistorikken til utlendinger så langt det lar seg gjøre, men det bør til sist være opp til skoleeier og skoleleder å avgjøre grunnlaget for ansettelsesforholdet innenfor gjeldende bestemmelser. Som departementet påpeker, kan det være inngripende og uhensiktsmessig å kreve botid. Det vil her kunne være snakk om mennesker med store utfordringer i arbeidslivet. Forslag til ny bestemmelse innehar i sin nåværende form en sikkerhetsventil der botid kan kreves når "vesentlige samfunnsmessige hensyn" tilsier det. Det mener vi gir beskyttelse nok.

Departementet foreslår å utvide adgangen til å kreve fremlagt politiattest etter opplæringsloven § 10-9 til også å omfatte skolelignende aktivitetstilbud, dvs. aktivitetstilbud i regi av kommune eller fylkeskommune med karakter av opplæring, eksempelvis kommunal sommerskole.

NHO støtter dette forslaget da ansatte innenfor slike kategorier vil kunne ha nær kontakt med barn.

V.

Departementet foreslår å endre bestemmelsene i opplæringslova om tilsyn som en oppfølging av generelle endringer i tilsynsordninger i kommunelov.

NHO mener at en klar og god tilsynsordning er en forutsetning for en velfungerende skolesektor. I tråd med ordningen i kommuneloven, foreslår departementet at tilsynsmyndigheten i opplæringsloven (§ 14-1) legges til fylkesmannen, men slik at dette ikke skal rukke ved Kunnskapsdepartementets og Utdanningsdirektoratets instruksjonsmyndighet.

NHO støtter forslaget. Fylkesmannen bør ha gode forutsetninger for å føre lovmessig tilsyn.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Avd. Kompetanse

Are Turmo
Avdelingsdirektør